

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

Bewindspersonen

Min.-pres. R.A.A Jetten (Minister President), Min. P.E Heerma (BZK), Stas. E van der Burg (BZK), Min. E.F. Boekholt-O'Sullivan (VRO), Min. H. Herbert (EZK), Stas. W.J.M. Aerdt (EZK), Min. S. van Veldhoven-van der Meer (KGG), Min. J. van Essen (LVVN), Stas. S.P.A. Erkens (LVVN), Min Karremans (I&W), Stas. A.W.H Betram (I&W).

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL)

Rijnstraat 8
Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag
www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Contactpersoon

info@ofl.nl
Kenmerk
IENW/BSK-2026/49270

Datum 16 maart 2026
Betreft Samenwerkingen vormgeven

Geachte bewindspersonen betrokken bij de fysieke leefomgeving,

In uw coalitieakkoord komt het woord *samenwerking* maar liefst 52 keer voor. Het succes van dit kabinet zal afhangen van de mate waarin de samenwerking met de Tweede en Eerste Kamer, medeoverheden en maatschappelijke organisaties daadwerkelijk vorm krijgt. U spreekt de ambitie uit om de kunst van het samenwerken opnieuw te leren en 'de polder' in ere te herstellen, met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheid.

Voor ons is dit aanleiding om u te schrijven. In het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) werken wij al meer dan dertig jaar aan het organiseren en begeleiden van overleg en samenwerking tussen overheid en samenleving rond complexe vraagstukken in de fysieke leefomgeving. Het OFL is een unieke plek. Als onafhankelijk en wettelijk verankerd overlegorgaan brengen wij de rijksoverheid samen met vele maatschappelijke organisaties, partijen uit het bedrijfsleven en andere gesprekspartners. Zie bijlage bij deze brief voor meer informatie over de projecten.

De grote opgaven in Nederland, op het gebied van woningbouw, energie, klimaat, natuur en infrastructuur, vragen om samenwerking over sectoren en bestuurslagen heen. Het vraagt ook om betrokkenheid van de samenleving. Dat blijkt in de praktijk niet eenvoudig. Juist bij deze complexe vraagstukken kan een onafhankelijke plek voor dialoog en gezamenlijke verkenning van oplossingen van grote waarde zijn.

In de gesprekken die wij organiseren zien we dat partijen bereid zijn om samen naar oplossingen te zoeken. Tegelijkertijd horen we ook zorgen over het functioneren van het overleg tussen overheid en samenleving. De behoefte aan een stabiele en betrouwbare overheid als gesprekspartner is groot. Een overheid die niet alleen uitnodigt tot gesprek, maar ook laat zien wat er met de inbreng van partijen gebeurt en uiteindelijk duidelijke keuzes maakt.

Op basis van onze ervaringen zien wij drie belangrijke bewegingen die nodig zijn om samenwerking effectiever te maken.

Vertragen om te versnellen

Bij de complexe vraagstukken bestaat er bij iedereen een sterke wens om snel tot

Datum

16 maart 2026

oplossingen te komen. Tegelijkertijd zien we dat processen vastlopen wanneer er onvoldoende tijd is/wordt genomen om perspectieven, belangen en zorgen werkelijk te begrijpen. Investeren in goed ontworpen gesprekken en het opbouwen van vertrouwen vraagt om even te vertragen, maar leidt uiteindelijk tot krachtiger adviezen en beter uitvoerbare oplossingen.

Van participatiemoeheid naar duurzame verbindingen

Voor de grote opgaven in Nederland zijn brede en duurzame coalities met de samenleving onmisbaar. Tegelijkertijd zien we dat partijen soms 'participatiemoe' worden. Niet omdat zij te vaak worden uitgenodigd, maar omdat participatie versnipperd en tijdelijk is, en onvoldoende zichtbaar is wat er met de inbreng gebeurt. Duurzamere vormen van samenwerking, waarin kennis en betrokkenheid structureel worden benut, zijn daarom de oplossing en noodzakelijk.

Niet het systeem, maar het maatschappelijk initiatief de ruimte geven

Steeds meer burgers en ondernemers nemen het voortouw bij verduurzaming, sociale cohesie, circulariteit, klimaatadaptatie en natuur inclusief handelen. Zij willen niet alleen meepraten, maar ook meedoen. In overheidsprocessen is echter nog weinig ruimte voor deze realisatiekracht. Het is tijd om deze nieuwe vormen van samenwerking in de polder echt de ruimte te geven.

Tot slot

Het OFL biedt een unieke en onafhankelijke plek waar overheid en samenleving elkaar ontmoeten en gezamenlijk werken aan oplossingen voor complexe vraagstukken in de fysieke leefomgeving. Graag gaan wij met u in gesprek om onze ervaringen en inzichten te delen en te verkennen hoe wij hier de komende periode verder samen invulling aan kunnen geven.

Hoogachtend,

Voorzitters van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving,

Dr. L.F. Asscher (vz. Duurzame Luchtvaarttafel)

Mevr. S.M. Dekker (vz. Noordzeeoverleg)

Prof. Mr. J.W van de Gronden (o.a. vz. OFL-Deltaprogrammaoverleg en Participatie eindberging Radioactief Afval)

Mr. J. de Haas (o.a. vz. OFL-overleggen Nota Ruimte en Nationaal Waterprogramma),

Mr. drs. C.A. van der Maat (vz. Versnellingsnetwerk Weerbaarheid Fysieke Leefomgeving en Platform Spoorgoederenvervoer en Leefomgeving)

Drs. N. Meijer (vz. Nationaal Burgerberaad Klimaat)

Dr.h.c. M. Stikker (vz. o.a. Participatie aardgasvrije wijken)

Drs. C.C. M. Vendrik (vz. Nationaal Klimaat Platform).

Datum

16 maart 2026

Bijlage: Wat is het OFL

Het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

Dit overlegorgaan is bij wet opgericht en is bedoeld voor het overleg tussen rijksoverheid en samenleving op tal van onderwerpen die spelen in de fysieke leefomgeving. Aan tafel zitten uiteenlopende organisaties, actief op onder meer het terrein van bouwen, wonen, landbouw, natuur, transport, mobiliteit en energie. Leden en voorzitters van het OFL worden benoemd door de Minister van IenW. Daarom is het OFL ook organisatorisch ondergebracht bij het Ministerie van IenW. Op verzoek van de OFL-leden of ministeries in het fysieke domein, organiseren wij diverse overleggen. Wilt u meer lezen over de geschiedenis van het OFL en de beweging in het overleg, dan kunt u het essay lezen dat ter ere van het 30-jarige bestaan is uitgebracht [Overleg in Beweging | Nederlandse School voor Openbaar Bestuur](#)

Kenmerkend is onze onafhankelijke positie, in de nabijheid van de overheid en de samenleving en de ondersteuning door professionele secretarissen met kennis van overlegvormen en samenwerkingsprocessen. Wij zijn betrokken bij grote opgaven die zich kenmerken door de integraliteit, de complexiteit en de betrokken belangen. Onze projecten zijn op dit moment:

Noordzeeoverleg

Het Noordzee overleg bestaat sinds 2018 en is onderdeel van het OFL. Op dit moment is Sybilla Dekker voorzitter van het Noordzeeoverleg. Het Noordzeeoverleg is een overleg van de rijksoverheid en stakeholders en voert op consensus gericht overleg over de uitvoering van het Noordzeeakkoord (NZA). In het NZA staan afspraken over de invulling van de drie grote transities op de Noordzee: energie, natuur en voedsel (waaronder visserij en mari-/aquacultuur) en de samenhang daartussen.

Nationaal Klimaat Platform

Op verzoek van de minister voor Klimaat en Energie is het Nationaal Klimaat Platform opgericht dat de maatschappelijke dialoog en reflectie over het klimaatbeleid faciliteert en versnelt. Kees Vendrik is benoemd tot onafhankelijk voorzitter van dit platform. De twee kerntaken zijn; Het gevraagd en ongevraagd signaleren en adviseren aan de minister over ontwikkelingen die van belang zijn voor het klimaatbeleid. De focus van de adviezen ligt op de maatschappij en burgers en hun reflecties. Het platform loopt door tot eind 2027.

Datum

16 maart 2026

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma is een langlopend programma om ons land nu en in de toekomst te beschermen tegen hoogwater en de zoetwatervoorziening op peil te houden. Deelnemers van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) geven de deltacommissaris en de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) onafhankelijk advies over het Deltaprogramma. Johan van der Gronden is onafhankelijk voorzitter van dit overleg.

Versnellingsnetwerk weerbaarheid Fysieke Leefomgeving

Op verzoek van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft het OFL een tijdelijk Versnellingsnetwerk Weerbaarheid Fysieke Leefomgeving opgericht. Dit netwerk levert, onder voorzitterschap van Christophe van der Maat, op specifieke thema's een extra bijdrage aan de verhoging van de weerbaarheid van vitale IenW-processen tegen militaire en hybride dreigingen.

Nationaal Burgerberaad Klimaat

Op verzoek van de minister voor Klimaat en Energie is het Nationaal Burgerberaad Klimaat opgericht. Een diverse groep van 175 Nederlanders kwamen in 2025 7 keer bij elkaar. Samen kregen zij één opdracht: werk aan oplossingen voor een van de grootste vraagstukken van onze tijd: klimaatverandering. De vraag: hoe kunnen we als Nederland eten, spullen gebruiken en reizen op een manier die beter is voor het klimaat? Het kabinet heeft Nienke Meijer geselecteerd als voorzitter van het Nationaal Burgerberaad Klimaat. In 2026 ligt de focus op het organiseren van opvolging op de adviezen.

Duurzame Luchtvaarttafel

De Duurzame Luchtvaarttafel brengt sinds 2018 partijen samen, waaronder luchtvaartbedrijven, kennisinstellingen, brancheorganisaties, maatschappelijke organisaties en IenW. In 2019 is het Akkoord Duurzame Luchtvaart opgesteld waarin ambities, doelstellingen en afspraken staan voor zowel de binnenlandse als de internationale luchtvaart voor de periode tot 2030, 2050 en 2070. De uitvoering van het akkoord vindt plaats onder leiding van voorzitter Lodewijk Asscher.

Participatie eindberging radioactief afval

Op verzoek van het IenW richt het OFL momenteel een overlegtafel in met als doel tot een voorstel te komen voor het proces van de participatie voor de besluitvorming van de eindberging van radioactief afval. Het gaat daarbij dus niet over de inhoudelijke keuze voor een locatie of een (technische) methode. Het participatieproces gaat daadwerkelijk van start vanaf 2027. Het overleg wordt ingericht met een ontwerpteam en een brede

Datum

16 maart 2026

groep betrokken partijen voor een periode van één jaar, onder begeleiding van een onafhankelijke voorzitter.

Consultatie Ruimte voor de rivieren 2.0

De riviergebieden in Nederland moeten toekomstbestendig gemaakt worden. Dit is een complexe opgave in de fysieke leefomgeving, waar veel belangen in meespelen. Daarom organiseerde het OFL begin januari 2026 twee consultatiebijeenkomsten voor het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. De voorzitter biedt het advies aan de minister van IenW aan. De minister reageert daarna schriftelijk op de inzichten uit het OFL.

Verkenning dialoog Gezonde Leefomgeving nabij Industrie

Het OFL heeft de inrichting verkend van een nationale dialoog waar burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties samenwerken aan een gezonde leefomgeving. De OFL-voorzitter heeft het rapport met de uitkomsten uit de gesprekken op 14 mei 2025 overhandigd en toegelicht aan – inmiddels voormalig – staatssecretaris van IenW, Chris Jansen. Eind december 2025 heeft de toenmalig staatssecretaris een brief naar de Tweede Kamer gestuurd, waarin hij schrijft over het voornemen tot oprichten van een gesprekstafel.

Consultatie Nationaal Waterprogramma

Het Nationaal Water Programma (NWP) wordt geactualiseerd. Het NWP 2028-2033 legt het nationaal waterbeleid vast voor een toekomstbestendig Nederland, een Nederland met een goed vestigingsklimaat en een aantrekkelijke en veilige leefomgeving. Het OFL organiseert een consultatie voor maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven tijdens de voorbereidingen voor het nieuwe NWP.

Platform Spoorgoederenvervoer en Leefomgeving

Het doel van het Platform Spoorgoederenvervoer en Leefomgeving is een dialoog tot stand te brengen over een visie voor spoorgoederen en de leefomgeving voor de lange termijn. De leden van het Platform zijn organisaties die belang hebben bij ontwikkelingen rond het spoorgoederenvervoer, zo ook bewonersorganisaties. Dit platform overlegt onder leiding van Christophe van der Maat. Dit overleg is gepauzeerd in afwachting van de uitvoeringsagenda.

